

АВТОРСКА СПРАВКА ЗА ПРИНОСНИЯ ХАРАКТЕР НА ТРУДОВЕТЕ:

1. Ценността и приносът на представените съчинения оценявам на фона на научните изследвания на моите предшественици от катедрата - професори и доценти - които са работили и работят в областта на старозаветната и новозаветната библеистика.

2. Приносът на моите изследвания се обуславя от по-тясното ми профилиране в сферата на новозаветното богословие, а именно надграждане и доразвиване на въпроси, засегнати в докторската ми дисертация, аспекти в областта на методологията на новозаветната херменевтика при отчитане на светоотеческата и православната традиция, както и реконструиране на Историята на епохата на Новия Завет - встъпителен и основоположен етап в изучаването на Свещ. Писание на Стария и Новия Завет.

3. В този огромен сектор на новозаветната наука моите трудове, по-конкретно монографията върху Историята на епохата на Новия Завет, по своята същност и съдържание е първото систематично, по-широко и съобразено с най-новите постижения и тенденции в областта на библейското богословие, изследване.

а) тя (има се предвид монографията) има конкретен принос към разрешаването на различни аспекти в сферата на Историята на епохата на Новия Завет, а в по-широк смисъл - към новозаветната богословска наука. Положителна страна е сравнителната пълнота на представения материал, систематичното му подреждане и преди всичко това, че с помощта на толкова разнообразни сведения

читателят може да се доближи до Събитието от световно значение, Събитието, изграждащо същината и рамката на Евангелието и ранната Църква.

б) извън същинската богословска трактовка, с помощта на индуктивното и казуално историческо изследване е даден исторически поглед към проблематиката. Същевременно имплицитно се загатва и богословската гледна точка, ако се вземе под внимание главната тема в христологията: “Словото стана плът”, “когато се изпълни времето” (Йоан 1:14; Гал. 4:4).

в) Иисус Христос и Църквата довеждат до изпълнение (☐●⚡❖☐◆○☪) историята на богоизбрания народ на Израил. Многократни и от голямо значение са непосредствените контакти на християнството с юдаизма и косвените с елинизма и Римската империя. За историческото обяснение на тези процеси на фона и в контекста на Новия Завет е направен цялостен обзор върху голям период от време (18 в. пр.Хр. – 2 в. сл.Хр.).

г) въпросът за юдаизма в книгата касае също така и юдейската общност, юдейската култура и религия от времето след излизането на израилтяните от Вавилонски плен докъм края на новозаветния период. Вниманието е съсредоточено върху културното и религиозното значение на възстановяването на юдаизма след Вавилонския плен (587 – 539/8 г. пр.Хр.), завръщането на израилтяните в родината им и началото на персийската хегемония (539/8 – 332 г. пр.Хр.). Тогава се появяват признаци и условия, характерни за юдейското общество от раннохристиянско време. През призмата на упоритата борба на юдеите срещу елинизма е направен обзор върху управлението на елинистичните владетели (332 – 142 г. пр.Хр.). По-конкретно това се отнася до политическия блясък на Хасмонеиското царство (142 – 63 г. пр.Хр.), който новозаветното време косвено отразява. Предвид предхристиянската –

раннохристиянската епоха обстойно е разгледан Римският период до началото на политическата катастрофа на юдаизма (63 – 66 г. сл.Хр.), както и разрушаването на Йерусалим в 135 г. сл.Хр.

д) визираща широк спектър от проблеми в рамките на разглеждания период, монографията е отправна точка за нови изследвания върху Историята на епохата на Новия Завет според бъдещи проучвания в областта на новозаветното богословие, които се извършват и ще продължават да се извършват в източната и западната църква.

е) тази тема би могла в идейно и тематично отношение да се надгражда в много широк обсег (което е съществено изискване за всяко научно съчинение). Следващите етапи, които са процес на изграждане, са свързани с Културната история на епохата на Новия Завет, както и с публикуване на изворите.

4. У нас след стойностните съчинения на проф. Николай Н. Глубоковски, посветени на изучаването на трудовете на св. апостол Павел (докторската му дисертация, „Благовестие святаго апостола Павла по его происхождению и существу” /СПб., 1898/, която става ядро на огромно изследване в три части), проф. протопр. д-р Н. Шиваров в областта на Библейската археология, Библейската история и тълкуването на старозаветните текстове, Херменевтиката на Стария Завет, и проф. д-р Сл. Вълчанов върху литературната история на свещения кодекс от старозаветни книги, моят труд върху Историята на епохата на Новия Завет се явява следващ етап в изследванията в българската православна богословска литература.

Вярвам, че настоящата монография запълва една действителна празнота в българската богословска книжнина, и надеждата ми е, че трудът ще бъде от полза не само на изучаващите Новия Завет в Богословския факултет, но и на всеки интелигентен човек, който

иска да разбере историческата основа на новозаветните книги – извори на християнска вяра и живот.

5. В представените за конкурса трудове са застъпени и някои тенденции от апологетичен характер от гледна точка на историческите насоки и достоверност на богооткровеното учение на Новия Завет. Установи се, че някои традиционно поддържани становища в православната богословска литература, имат сериозни основания. Овен това проличава подчертаната важност на изучаването на светоотеческото наследство на Православието с оглед новите реалности на живота и значението му в третирането на съвременни религиозни въпроси (вж. в тази връзка представените за рецензиране студии и статии: Приносът на св. отци и учители на Църквата в тълкуването на Свещ. Писание на Новия Завет /БМ, № 1, 2009/; По въпроса за кризата в основанията и методите на библейско тълкуване днес /Сб. Православие и постмодернизъм, С., 2010/; Духовното измерение на библейската херменевтика /ДК, № 6, 2003/; Преобразяващата светлина на евангелското слово /Сп. Наука, № 2, 2005/; Свещеното Писание и светът днес. /Научна конференция. Библията в България. С., 2007/; Към въпроса за типологическото тълкуване на Свещ. Писание /Сб. „Религия, образование и общество за един мирен свят”, Кърджали, 2003/ и др.).

6. Представените трудове ще се използват от студенти по богословие, с по-странично предназначение за помощ при подготовката на студенти по Догматическо богословие, Нравствено богословие, Литургика, История на религиите и Религиозна педагогика (вж. Християнският брак и семейство /Сб. материали “Богословски размисли”, С., 2005/; Православното богословско образование и съвременните предизвикателства /Сб. доклади от Научна конференция с международно участие Стара Загора, 2-3 юни 2005 г., Т. VI, Стара Загора/; Социалната мисия на Църквата или

ощърковление на обществото /Трудове на катедрите по история и богословие, Т. 8, Шумен, 2006/; Литургични измерения на библейската екзегетика /Сб. доклади от Научна конференция с международно участие, посветена на 70-годишнина на проф. д-р Тотю Коев, Велико Търново, 2005/; Църквата като общение и нейната роля в съвременното общество /ДК, № 2, 2006/; Библията и богослужението /БМ, № 4, 2002/; Измеренията на човека според св. Йоан Златоуст /Supplementum на сп. БМ, 1600 години от Успението на св. Йоан Златоуст. С., 2008/; Апокрифни евангелия /Сб. доклади от Научна конференция с международно участие Стара Загора, 2-3 юни 2006 г., Т. V, Стара Загора/; Mission as Witness /Baptistic Theologies, Vol. 2, № 1, Spring 2010/; Confessions and Religious Rights and Freedom of the Citizens in the Republic of Bulgaria /Dionysiana, 2007. Published by the Centre for Religious and Juridical-Canonical Study and Research of the Three Monotheistic Religions - Mosaic, Christian and Islamic/ и др.).

7. Представените трудове адресират съвременни социални проблеми, пред които се изправя православно богословие (вж. The Realities Which Orthodox Theology Faces and Lives in Today, Particularly in Bulgaria /Orthodox Tradition and the 21st Century. 7th Congress of the Higher Orthodox Schools of Theology - Joensuu, Finland, 12-18 June 2006 - Joensuu, 2007/; Subsidization of Religious Organisations in the Republic of Bulgaria - Normative Base and Factual State /Sbornik textu z conference: Religion and Public Authority in European Union Countries. Praha, 2009/; Християнският брак и семейство в съвременния плуралистичен свят /ДК, № 3, 2006/; Православното богословско образование и съвременните предизвикателства /Сб. доклади от Научна конференция с международно участие Стара Загора, 2-3 юни 2005 г., Т. VI, Стара

Загора/; Религиозната толерантност: Православно гледище /Християнство и култура, II, № 4 (8), 2003/.

7. Като вземем предвид системата на новозаветната богословска наука у нас, сегашните научно богословски потребности на студенти и на вярващи, както и перспективите за развитието на българското новозаветно богословие, намирам че моите трудове, и в частност комплекса от разгледани аспекти в областта на новозаветната библеистика, тематично се вграждат в монолитно формиращата се наука по Нови Завет.

Емил Трайчев Стоянов